

کیومرث اشترینان

۱. آیا ایران بدون «پشت‌کردن به آرمان‌هایش» از هزینه‌های سیاسی-مالی مقاومت «فارغ» شد؟ هزینه‌های حمایت ایران از گروه‌های مقاومت در منطقه، همواره با بزرگ‌نمایی یا کوچک‌شماری، مورد توجه ناظران و منتقدان بوده است. اگرچه چنین هزینه‌هایی را همه کشورها برای حفاظت از امنیت ملی خود می‌کنند اما گاه ممکن است وابستگی به مسیر پیش‌آید و عاملی که در ابتدا مهم بوده، در ادامه، دیگر موضوعیتی نداشته باشد و همچنان دلبستگی نهادی به سیاست مورد نظر وجود داشته باشد. عدول از حمایت از اسد ممکن است این تصور را برای برخی در داخل و خارج از ایران پدید آورد که ایران از آرمان‌هایش کوتاه آمده است، در حالی که در وضعیت کنونی چنین شبه‌های درباره ایران بی‌مورد است چون این ایران نبود که از حمایت از مقاومت عدول کرد بلکه این خود حکومت و ارتش سوریه بود که قدرت را رها کرد. حکومت اسد علاوه بر آنکه از مقبولیت داخلی برخوردار نبود، در سال‌های اخیر نشان داده بود که کارکرد قابل توجهی در حمایت از لبنان و فلسطین نداشته است. بنابراین در حالی که ایران از آرمان‌های خود مانند حمایت از حزب‌الله و فلسطین دفاع کرده است، تغییر معادلات سیاسی منطقه‌ای و بین‌المللی و تغییر وضعیت بنشار اسد می‌تواند این نتیجه را دربر داشته باشد که سقوط اسد بلاموضوع شده است. بنابراین ضمن اینکه هزینه‌های سیاسی، نظامی و مالی ایران کاهش می‌یابد، در افکار عمومی جهان اسلام هم نشان نداده که ایران از آرمان‌هایش دست برداشته است. اگر منازعات درون سوریه و در میان گروه‌ها و اقوام و نخله‌های گوناگون سلفی گسترش یابد، این ترکیه و اسرائیل خواهند بود که بیشترین ناامنی را تجربه خواهند کرد.

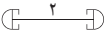
۲. سقوط بنشار اسد تا چه اندازه به ضرر ایران است؟ تصور اولیه این است که سقوط بنشار اسد برای ایران می‌تواند ضربه بزرگی باشد، زیرا سوریه به عنوان یک هم‌پیمان استراتژیک و گذرگاه انتقال نیروها و تجهیزات به حزب‌الله و دیگر گروه‌ها در منطقه برای اهمیت زیادی دارد. اما موضوع حمایت لجستیک از طریق سوریه با توجه به آتش‌بس لبنان و اسرائیل (به‌ویژه با تفاسیری دامنه‌دار از قطع‌نامه ۱۷۰۱ توسط اسرائیل و لبنان) سالبه به انتفای موضوع می‌شود. بنابراین این‌ امر وجود دارد که ایران برای مواجهه با این وضعیت، پروژه‌های دیگری را در دستور خود قرار دهد تا از سقوط اسد به شکل مدیریت‌شده‌ای عبور کند. اگرچه سقوط اسد به معنای کاهش نفوذ رسمی ایران در سوریه است اما در چشم‌اندازی درازمدت ایران ناگزیر است با مردم سوریه و گروه‌هایی که قدرت را در دست گرفته‌اند، ارتباط برقرار کند. توجه ایران این است که در مقطع اوج‌گیری دانش، اگر دخالت نمی‌کرد، مملووم نبود که افراتیون چه بر سر عراق و شام بی‌آورند. اینکه چنین توجهی تا چه حد در بدنه مدیریتی و اجتماعی سوریه رسوخ کند، محل تردید است؛ در دوران اسد عملا رابطه ایران با مردم سوریه قطع بوده است. در هر صورت ایران گریزی ندارد که با مردم و با بخش‌هایی از معارضان ارتباط برقرار کند چون آنان در کف جامعه سوریه نفوذ و مقبولیت دارند. مقاومت بدون حمایت حقیقی مردم معنا ندارد. گفتمان وحدت اسلامی که در دهه‌های نخست انقلاب اسلامی جان گرفته بود تحت تأثیر گرایش سیاست‌زده «ترویج» به سستی گرایید. در نتیجه دیپلماسی عمومی ایران در این سن‌های از یک لکننت تحلیلی-ترویجی هم برخوردار شده و گاه نتوانسته آنچنان که باید با گروه‌های گوناگون سنی رابطه عمیقی برقرار کند. سقوط اسد اما می‌تواند خطری را متوجه ایران کند و آن هم کشاندن جنگ سلفی‌ها به عراق است تا سناریوی خلع سلاح حشدالشعبی (واگر بتواند خلع سلاح عراق) را بی‌بگیرد تا سپس ای سلفی‌ها را به مرزهای ایران بکشاند. واضح است که از حیث عملیاتی کار به این سادگی نیست. نه حشدالشعبی بی‌انگیزه است و نه موقعیت دولت و ارتش عراق قابل مقیاس به سوریه است.

۳. آیا مهم‌ترین چیزی که روی میز اختلافات ایران-غرب باقی مانده موضوع هسته‌ای است؟ به صورت دوفاکتو آری، موضوع هسته‌ای اکنون به عنوان محور اصلی منازعه بین ایران و غرب به‌ویژه آمریکا باقی مانده است. هرچند اسرائیل و گروهی در حاکمیت آمریکا تلاش می‌کنند که درگیری نظامی توسعه‌ای یابد. توافق هسته‌ای (برجام) همچنان مسئله اصلی است و اختلافات بر سر نحوه اجرای توافق، تحریم‌ها و محدودیت‌های هسته‌ای همچنان به عنوان یک عامل کلیدی در روابط ایران و غرب مطرح است. اینک البته تمایل کمتری در آمریکا برای بازگشت به میز مذاکرات و توافق وجود دارد. از این رو است که گزینه اقتصاد مقاومتی و تقویت توان موشکی همچنان باید در اولویت قرار گیرد.

یکشنبه ۲۵ آذر ۱۴۰۳
۱۳ جمادی الثانی ۱۴۴۶
۱۵ دسامبر ۲۰۲۴
سال بیست‌ویکم
شماره ۵۰۰۰
۲۰ هزار تومان | ۱۲ صفحه

رئیس سازمان انرژی اتمی:
تحقیقات کاربردی را
شتاب می‌دهیم

در «شرق» امروز می‌خوانید: پیامک‌های نیمه‌شب، زوج جوان را به دادگاه خانواده کشاند • موافقت روسیه و مخالفت اوکراین با پیشنهاد مجارستان • پاسخ روابط عمومی معاونت هنری به اخبار کذب در شبکه‌های مجازی

معاون پارلمانی دولت از درخواست تعلیق ابلاغ قانون حجاب و تدوین لایحه اصلاحی برای این قانون خبر داد

مکت اورژانسی قانون حجاب

گزارش تئوریک را در صفحه ۲ بخوانید

«شرق» سیاست اردوغان در قبال سوریه، همسایگان ترکیه و ادعاهای او درباره مالکیت بر بخش‌هایی از سوریه را واکاوی می‌کند

رجب وروئیای نوعثمانی

این گزارش را در صفحه ۳ بخوانید. عکس: Gettyimages

یادداشت

صد باد صبا اینجا با سلسله می‌رقصند

امید ماطرخانی

او نرسد یا بی‌گزند شود. شاید هم از آن روی که «شرق» بر سنی استوار است که در طرف درست قرار دارد. آگاهی‌بخشی، صنعت پیروز این روزگار است. آگاهی

یادداشت

منطق تحولات سیاسی

کورش الماسی

از منظر منطقی و روش‌شناختی، تحولات به‌طور کلی به دو شکل صورت می‌گیرند: تکاملی و مهندسی‌شده. اینکه در جهان خرد، دانش، اخلاق، فناوری، صنعت و... بنیاد معاصر، تحولات سیاسی و اجتماعی غالباً مبتنی بر روش‌های مهندسی‌شده رخ می‌دهند. به‌طور کلی، دخالت خرد و علم مبنای تحولات مهندسی‌شده (توسط عوامل بومی یا بیگانه) و فقدان خرد و اراده مبنای تحولات (مکانیکی) تکاملی است. با توجه به توسعه علوم و فناوری در جهان معاصر، می‌توان ادعا کرد که بیشتر تحولات اجتماعی، سیاسی، روابط خارجی و... مبتنی بر مدیریت مهندسی‌شده است و اینکه تحولات مبتنی بر تکامل، تنها در امور، پدیده‌ها و شرایط طبیعی رخ می‌دهد. یقیناً مبحث تحولات مبتنی بر روش‌های مهندسی و تکاملی بسیار فراتر از توان و مجال یک موز است؛ با این وجود، در راستای درک مبانی شرایط پرچالش اجتماعی و چاراندیشی به منظور خروج از شرایط موجود، نکاتی کلی و مختصر ارائه می‌شود. چند دهه است که دغدغه‌مندان و دلسوزان ایران‌زمین تلاش کرده و می‌کنند تا زیست شهروندان عقلانی، کم‌چالش، قانونمند، اخلاق‌بنیاد و همراه با رفاه، نشاط، امید، امنیت و... نسبی باشد؛ اما امر پنهانی نیست که با وجود تلاش‌های صادقانه و دلسوزانه، «بی‌نظمی، ناهماهنگی، انواع و انبوه چالش‌ها، تضادها، تناقض‌ها، ناآرامی‌ها، بی‌اخلاقی سیاسی، آینده پرآبام و... ویژگی‌های برجسته روابط اجتماعی و عملکرد انواع نهادهای اجتماعی (سیاسی، اقتصادی، آموزش، اخلاقی و...) است». بنابراین، کاملاً موجه است که پرسش شود چرا شهروندان کشور ثروتمندی (فرهنگی، تاریخی و منابع مادی) همچون ایران، دچار این همه چالش هستند یا چرا شهروندان ایران‌زمین را باید «ثروتمندان فقیر» بنامیم؟ یقیناً طرح این‌گونه پرسش‌ها، همه توجه‌ها را به عملکرد ناکارآمد مدیریتی معطوف می‌کند؛ اما «شاید اصلی‌ترین دلیل شرایط پرچالش موجود و توقف تحولات سیاسی و اجتماعی مطلوب»، نگاه محدود و یک‌طرفه دغدغه‌مندان سلامت، امنیت و توسعه ایران به ناآرامی است». چراکه «توجه صرف» به عملکرد ناکارآمد مدیران، به معنای به حاشیه رفتن، دلیل بار ریشه اصلی توقف تحولات اجتماعی و سیاسی مطلوب است. بنابراین، نقد، تحلیل و فضوات عملکرد ساختار مدیریتی بدون آنکه منجر به ارکارهای واقع‌بینانه به منظور هدایت عملکردها در راستای منافع ملی شود، ناقص و خنثی» است. شاید عبارت «شرایط قفل است» که اخیراً آقای موسوی‌لاری در تبیین وضعیت کلی کشور بیان کرده‌اند، انعکاس واقع‌بینانه شرایط پرچالش و بدون چشم‌انداز کشور باشد. با توجه به اینکه تبیین گزاره «قفل‌بودن وضعیت»، زوایا و سطوح گوناگونی دارد، بنابراین پرداختن به آن بسیار فراتر از توان و مجال یک موز است. باین‌حال، تلاش می‌شود تا به یکی از بنیادی‌ترین علت‌ها یا ریشه‌های «قفل‌بودن شرایط» اشاره‌ای کلی و مختصر شود. به عبارتی، «عدم تعامل میان ساختار مدیریتی و شکل‌ها (حزب) به‌مثابه تبلور منافع و اراده جمعی (ملی)، بنیادی‌ترین ریشه قفل‌بودن وضعیت است. از این‌رو در ادامه نکاتی کلی و مختصر درباره گزاره «تحول مستلزم تعامل است»، می‌شود و تبیین کلی و مختصری از مفاهیم تعامل و تحول ارائه می‌شود. تعامل: «راز تغییر، تحول و تکامل در عالم است. بدون تعامل، هیچ تغییر، تحول و تکاملی در عالم هستی رخ نخواهد داد». برای اینکه مفهوم هستی، معنا و کارکرد داشته باشد، جهان هستی الزاماً باید حداقل از دو واحد (از هر پدیده یا عنصری) تشکیل شده باشد. به این دلیل بدیهی و کاربردی که «وجود و هستی نمی‌تواند در جهانی که تنها یک عضو دارد، وجود داشته باشد». به عبارتی، «جهان یک‌عضوی همان نیستی (عدم وجود) است». بنابراین، تعامل میان (حداقل) دو پدیده تشکیل‌دهنده عالم هستی، آغاز (نقطه) به حرکت (تحول) درآمدن جهان است. برای مثال، برای اینکه تصادف رانندگی رخ دهد، الزامی است که حداقل دو خودرو با یکدیگر برخورد کنند یا برای اینکه زبان محاوره معنی و کاربرد داشته باشد، الزامی است تا حداقل دو فرد با یکدیگر محاوره کنند. محاوره یک‌نفره یا تصادف تنها یک خودرو، قابل درک نخواهد بود. تحول:

است که دست سبیدی و سیاهی را آشکارا می‌گرداند. «شرق»، سمت‌وسوی نور را نشان می‌دهد، سایه‌روشن واقعیات را. حال انتخاب با مخاطب است که در این رقص سماع‌گونه «شرق»، از تیر و ترکش سیاهی همراه با «شرق» برهد و در جست‌وجوی عدالت و آزادی با او همسو شود. بگذریم از بحران‌ها و حوادث و ناکامی‌های مستولی‌شده بر مطبوعات و نه‌تنها «شرق». خشنودیم از اینکه «شرق» همچنان پر نفس و پر امید در حرکت است. این حرکت موتور پیشران و پیشرفت مطبوعات و رسانه‌هاست. امثال «شرق» کم‌اند و باین‌همه دعای ما و تزیایدشان. هر رسانه آزاد، فریادی است که می‌تواند رهایی‌بخش باشد؛ چه در بازی سیاست، چه در محصه‌های اقتصاد و چه در فرهنگ محصورشده.

یادداشت

فیلترینگ در سرزمین عجایب

ناصر ذکری

کارشناس اقتصاد

رئیس دولت چهاردهم در دوران رقابت انتخاباتی با دفاعیه‌ای مستدل مواضع تند، علیه سیاست فیلترینگ گرفت. بی‌تردید همین امر یکی از عوامل مؤثر در پیروزی ایشان در انتخابات تیرماه اخیر بود که اینک به صورت یکی از سرفصل‌های مهم مطالبات مردمی از دولت عنوان می‌شود. با این حال معاون رئیس جمهوری در امور اجرایی، هفته گذشته در مراسم روز دانشجو اعلام کرد شورای عالی فضای مجازی با لغو فیلترینگ موافق نیست و رئیس دولت نمی‌تواند به وعده خود عمل کند. جمله معاون محترم در این زمینه بسیار تأمل‌برانگیز است: «شورا فعلاً رفع فیلترینگ را به صلاح نمی‌داند». در این باب موارد زیر ارزش طرح و بررسی دارند:

۱- رئیس جمهوری قبل از انتخابات گفته بود که می‌خواهد فیلترینگ را رفع کند و مردم با علم به این مطلب به او رای دادند. اما شورا این کار را مصلحت نمی‌داند. آیا این امر معنایی جز این دارد که از دید اعضای شورا، مردم مصلحت خود را تشخیص نمی‌دهند و از سر نادانی به کسی رای می‌دهند که می‌خواهد آنان را دچار گرفتاری بکند؟ آیا چنین تصوری از حق انتخاب آزادانه مردم منجر به این نمی‌شود که انتخابات پس‌از آن و فاقد اثر و به عبارتی فقط یک اقدام نمایشی و زینتی تلقی شود؟

جناب آقای حسین الهیاری

درگذشت ناگهانی برادرزاده گرامیتان را صمیمانه تسلیت می‌گوییم. از خداوند سبحان برای آن مرحوم علو درجات و سایر بزرگ و پدر و مادر مرحوم و سایر بازماندگان صبر و اجر آرزو مندیم.

صدیقه تقوی، مهدی رحمانیان

ادامه در صفحه ۵

ادامه در صفحه ۵

ماز بالایم و بالا می‌رویم سرکار خانم فردوسی منوچهریان

درگذشت مادر گرامی‌تان سرکار خانم منصوره خلیلی، خیر بزرگ و مادر یتیمان را تسلیت عرض می‌کنم. از خداوند سبحان برای شما و خانواده بزرگ خلیلی و منوچهریان صبر آرزو مندیم.
شهرزاد همتی

ادامه در صفحه ۴